

instrat

Jak banki prowadzą i wdrażają elementy ekologiczne, czyli ESG w bankowości

Stanisław Stefaniak

Kierownik programu badawczego Zrównoważone Finanse

Fundacja Instrat

13 września 2023 r.

Konferencja Instytutu EkoRozwoju *Polityka Klimatyczna Polski – nowe otwarcie*

Agenda wystąpienia

1

Czym są zrównoważone finanse?

Główne założenia i problemy

2

ESG w regulacjach finansowych

Obecne i nadchodzące obowiązki dla banków

3

Zrównoważona bankowość w praktyce

Poza regulacjami

ESG w ofercie produktowej banku

4

Pytania do refleksji i dyskusji

Dylematy zrównoważonych finansów

0 Instracie

Dane i analizy, które kształtują rzeczywistość

Mocne fundamenty B&R:
własne narzędzia modelarskie oraz
rozwiązania z zakresu baz danych

Szeroka sieć relacji z decydentami z zakresu
polityk publicznych, organizacjami
pozarządowymi oraz inwestorami

Siedziba w Polsce
Rozwój w kierunku Brukseli oraz Europy
Wschodniej (Ukraina i Bałkany)

> 25 analityków, badaczy danych i
ekspertów z zakresu polityki publicznej

7 lat działania

> 6m wyświetleń miesięcznie po PL
Rosnąca rozpoznawalność międzynarodowo

O mnie

Stanisław Stefaniak

Jestem prawnikiem z wykształcenia oraz adwokatem (niewykonującym zawodu)

Doktorant z zakresu prawa handlowego / finansowego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Kierownik programu badawczego Zrównoważone Finanse w Fundacji Instrat, gdzie kieruję naszymi badaniami nad tym jak sektor finansowy i duże spółki wdrażają działania z zakresu dekarbonizacji

Autor licznych publikacji naukowych i popularnonaukowych z zakresu prawa handlowego, regulacji finansowych, ESG i zrównoważonych finansów

01

**Czym są
zrównoważone
finanse?**

Jak wspierać dekarbonizację?

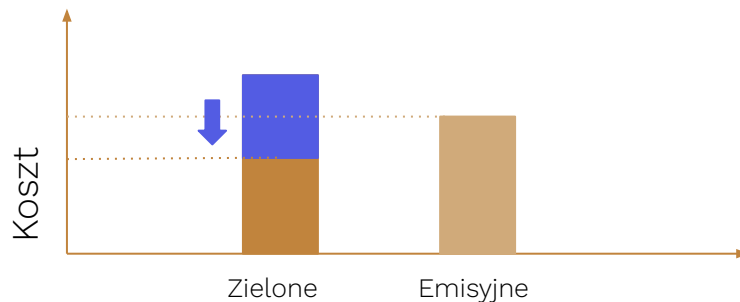
Emisje GHG są negatywnym kosztem eksternalizowanym przez emitentów

Z kolei nowe, zielone technologie są często niekonkurencyjne na wczesnych etapach i wymagają wsparcia

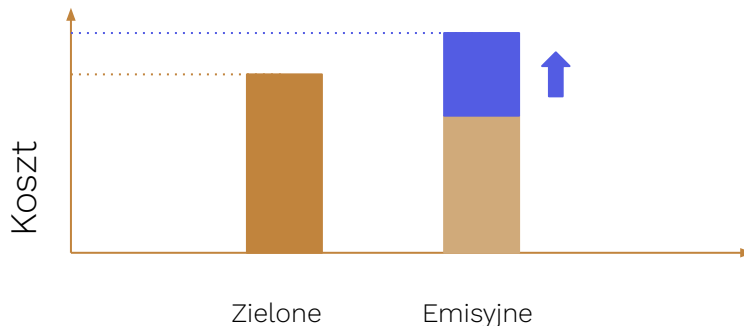
Wprowadzenie opłat za emisje GHG ma za zadanie zbliżyć konkurencyjność emisyjnych i nieemisyjnych działalności

Celem zrównoważonych finansów jest odtworzenie podobnej dynamiki, w zakresie kosztu kapitału. Finansowanie powinno być bardziej dostępne i tańsze dla zielonej działalności oraz mniej dostępne i droższe dla działalności szkodliwej środowiskowo i społecznie

Subsydia

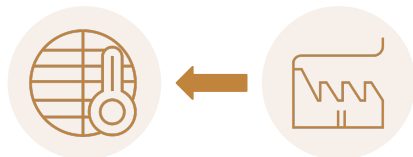
Carbon price

Podwójna istotność

Double materiality

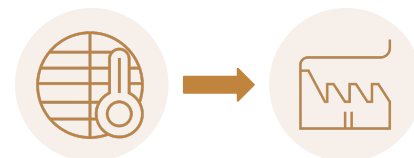
Istotność środowiskowa / społeczna

Perspektywa “ze środka na zewnątrz”
(inside-out)

W jaki sposób działalność przedsiębiorstwa (negatywnie) wpływa na czynniki środowiskowe, społeczne i związane z łańcem korporacyjnym

Istotność finansowa

Perspektywa “z zewnątrz do wewnątrz”
(outside-in)

W jaki sposób działalność czynniki środowiskowe, społeczne i związane z łańcem korporacyjnym (negatywnie) wpływają na działalność przedsiębiorstwa, zwłaszcza w obszarze ryzyk i kosztów

Ryzyko klimatyczne

Główne odmiany

Ryzyko fizyczne

Bezpośredni skutek ekstremalnych zjawisk pogodowych i chronicznych następstw zmian klimatu

Przykłady:

- **Ryzyko operacyjne:** zalanie data centers
- **Ryzyko kredytowe:** obniżenie wartości zabezpieczenia hipotecznego kredytu
- **Ryzyko rynkowe:** wyższe wypłaty ubezpieczeń w wyniku katastrof

Ryzyko tranzycyjne (przejścia)

Skutek zmian regulacyjnych, politycznych i rynkowych zachodzących w odpowiedzi na zmiany klimatu, prowadzących do utraty wartości wybranych inwestycji.

Przykłady:

- **Ryzyko osierocenia aktywów:** utrata wartości elektrowni węglowych w wyniku wypierania ich z mixu energetycznego (kredytowe / rynkowe)
- **Ryzyko reputacyjne:** negatywne postrzeżenie w oczach konsumentów

02

instrat

**ESG w
regulacjach
finansowych**

Unijna Taksonomia

System klasyfikacji działalności
zrównoważonej środowiskowo

Działalność objęta Taksonomią vs.
działalność zgodna z Taksonomią

Działalność jest zrównoważona
środowiskowo, jeżeli:

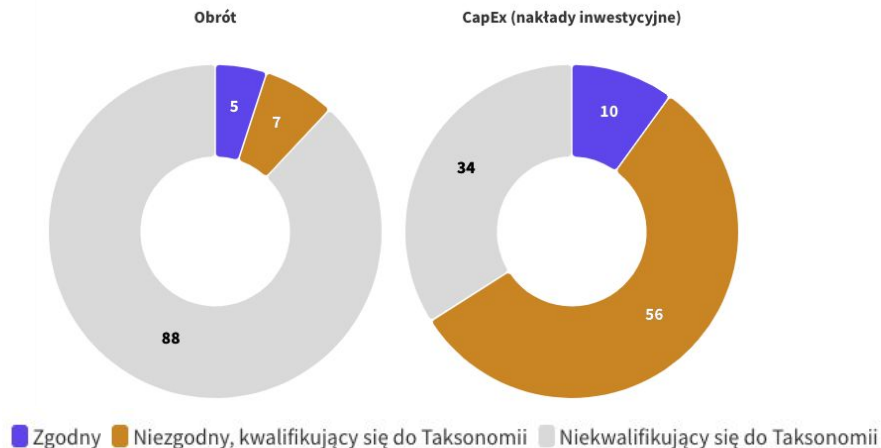
- a) wnosi **istotny wkład** w realizację co najmniej jednego z celów środowiskowych
- b) **nie wyrządza poważnych szkód** dla żadnego z celów środowiskowych (zasada *do no significant harm*)
- c) jest prowadzona zgodnie z **minimalnymi gwarancjami** społecznymi
- d) spełnia **techniczne kryteria kwalifikacji**.

Cele środowiskowe wg. Taksonomii:

1. łagodzenie zmian klimatu;
2. adaptacja do zmian klimatu;
3. zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
4. przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
5. zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola;
6. ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów.

Raportowanie zgodności z Taksonomią

Przedsiębiorstwa niefinansowe

Raportowanie wg. trzech KPIów:

- Obrotu
- Nakładów inwestycyjnych (CapEx)
- Wydatków operacyjnych (OpEx)

Banki

GAR

*Green
Asset
Ratio*

=

Ekspozycje na działalność zgodną z Taksonomią kredytobiorców raportujących wg. NFRD i hipoteczne

Wszystkie aktywa, z wyłączeniem ekspozycji skarbowych, wobec banku centralnego i księgi handlowej

BTAR

*Banking
Book
Taxonomy
Alignment
Ratio*

=

Ekspozycje na działalność zgodną z Taksonomią wszystkich kredytobiorców (non-EU + non-NFRD)

Wszystkie aktywa, z wyłączeniem ekspozycji skarbowych, wobec banku centralnego i księgi handlowej

Wytyczne European Banking Authority

Dotyczące udzielania i monitorowania kredytów

Obszar	Sposób uwzględnienia czynników ESG
Apetyt na ryzyko, procedury wewnętrzne	Uwzględnienie czynników ESG i ryzyk ESG Jakościowe i ilościowe cele, limity i metryki Kryteria i proces oceny dla kredytów zrównoważonych środowiskowo
Udzielenie kredytu	Aspekty środowiskowe wpływające na wartość zabezpieczenia Informacje na temat strategii ograniczania ryzyka kredytobiorcy
Raportowanie kredytobiorcy	Zgłaszanie przez kredytobiorcę działań mających wpływ na środowisko lub zrównoważonych projektów
Monitorowanie kredytu	Zmiana środowiska (np. gospodarka, ryzyko fizyczne, preferencje konsumentów) i znaczenie czynników ESG Zapewnienie właściwej alokacji wpływów przez kredytobiorcę, z poszanowaniem ostatecznych celów środowiskowych

Wytyczne European Banking Authority

Dotyczące udzielania i monitorowania kredytów

Instytucje powinny ocenić ekspozycję kredytobiorcy na czynniki środowiskowe, społeczne i związane z zarządzaniem, w szczególności czynniki środowiskowe oraz oddziaływanie na zmianę klimatu, a także stosowność strategii ograniczania ryzyka określonych przez kredytobiorcę. (126)

W przypadku kredytów lub kredytobiorców, dla których ryzyko środowiskowe, społeczne i związane z zarządzaniem jest wyższe, wymagana jest bardziej szczegółowa analiza faktycznego modelu biznesowego kredytobiorcy, w tym przegląd aktualnych i planowanych emisji gazów cieplarnianych, otoczenia rynkowego, wymogów nadzorczych dotyczących kwestii środowiskowych, społecznych i związanych z zarządzaniem dla tych przedsiębiorstw, a także prawdopodobnego oddziaływania regulacji dotyczących kwestii środowiskowych, społecznych i związanych z zarządzaniem na sytuację finansową kredytobiorcy. (127)

W stosownych przypadkach instytucje powinny uwzględnić czynniki środowiskowe, społeczne i związane z zarządzaniem, które wpływają na wartość zabezpieczenia, np. efektywność energetyczną budynków. (208)

Regulacje ostrożnościowe banków

Wprowadzenie

Regulacje ostrożnościowe banków oparte są na wymogach dotyczących finansowania kredytów **kapitałami własnymi**, pochodzącymi nie z depozytów, a z zatrzymanych zysków oraz emisji akcji. Takie źródła finansowania są bezpieczniejsze, ale też droższe dla banku.

Trzy filary regulacji ostrożnościowych

- Filar I** - Wagi ryzyka przyporządkowane do rodzajów ekspozycji
- Filar II** - Wewnętrzny przegląd adekwatności kapitałowej i ocena nadzorcza
- Filar III** - Ujawnienia

ESG w ujawnieniach w III filarze

Ujawnienia ilościowe

Obszar

Zakres ujawnień

Ryzyko przejścia	
Jakość ekspozycji w podziale na sektory	Ekspozycje podzielone wg sektorów, w tym ekspozycje obsługiwane i nieobsługiwane,
Zapadalność ekspozycji wobec sektorów emisyjnych	Ekspozycje w podziale na sektory gospodarki oraz przedziały terminów zapadalności:
Efektywność energetyczna zabezpieczeń hipotecznych	Ekspozycje wg zabezpieczeń w formie nieruchomości o różnym poziomie efektywności energetycznej wg standardów EPC
Mierniki ryzyka przejścia	Wartość godziwa ekspozycji wobec każdego z sektorów wymienionych we wzorze, Względne emisje CO2 dla ekspozycji według sektorów, wyrażone jako miernik właściwy dla każdego sektora zgodnie z szablonem Odchylenie od Scenariusza Zrównoważonego Rozwoju Międzynarodowej Agencji Energetycznej (IEA)
Ekspozycje zrównoważone i wobec firm emisyjnych	Wartości bilansowe ekspozycji zrównoważonych oraz wobec najbardziej emisyjnych firm

ESG w ujawnieniach w III filarze

Ujawnienia jakościowe

Obszar

Zakres ujawnień

Informacje dotyczące ryzyka środowiskowego

Strategia biznesowa i procesy – cele w zakresie zarządzania ryzykami ESG, cele ilościowe, limity, w tym w zakresie wskaźnika GAR, polityki i procedury dotyczące współpracy z klientami / kontrahentami

Informacje dotyczące ryzyka środowiskowego

System zarządzania – role i odpowiedzialności zarządu i rady nadzorczej, rozwiązania organizacyjne, polityka wynagrodzeń,

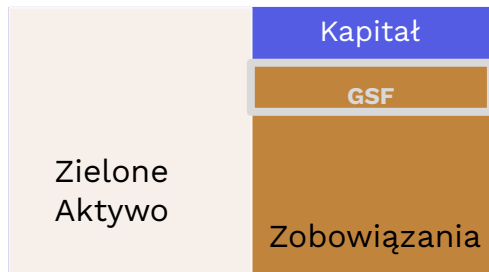
Informacje dotyczące ryzyka ładu korporacyjnego

Zarządzanie ryzykiem – polityki i procedury w zakresie identyfikacji i monitorowania sektorów i ekspozycji wrażliwych na ryzyka ESG, limity, czynniki kontrolne, testy warunków skrajnych i analizy scenariuszowe

ESG w I filarze?

Green Supporting Factor vs. Brown Penalizing Factor

Green Supporting Factor

Brown Penalizing Factor

Green Supporting Factor to czynnik zmniejszający wymóg kapitałowy dla ekspozycji zrównoważonych środowiskowo. Ma on czynić finansowanie tego typu ekspozycji tańszym i atrakcyjniejszym dla banku.

Brown Penalizing Factor to czynnik zwiększający wymóg kapitałowy dla ekspozycji szkodliwych środowiskowo. Ma on czynić finansowanie tego typu ekspozycji droższym i trudniejszym dla banku.

Obecnie funkcjonuje czynnik wsparcia dla kredytów dla MiŚP oraz dla inwestycji w infrastrukturę.

ESG w II filarze

Propozycja regulacji CRD VI / CRR III

Uwzględnienie ryzyk ESG w II filarze

Instytucje posiadają należyte, skuteczne i kompletne strategie i procedury utrzymywania kwoty, rodzaju i struktury kapitału wewnętrznego, które uważają za odpowiednie do zabezpieczenia rodzaju i skali ryzyka, na które są lub mogą być narażone w krótkim, średnim lub długim terminie, w tym ryzyka z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego.

Transition plans

Bank posiadają szczegółowe plany i wymierne cele w zakresie monitorowania ryzyka i przeciwdziałania ryzyku wynikającemu w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej z niedostosowania modelu biznesowego i strategii instytucji do odpowiednich celów polityki Unii lub szerszych tendencji w ramach transformacji w kierunku zrównoważonej gospodarki w odniesieniu do czynników z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego

ESG w II filarze

Propozycja regulacji CRD VI / CRR III

Uwzględnienie ryzyk ESG w procedurach zarządzania ryzykiem

Instytucje posiadają solidne zasady zarządzania obejmujące: (...) b) skuteczne procedury służące identyfikacji ryzyka, na które instytucje są lub mogą być narażone w krótkim, średnim i długim terminie, w tym ryzyka z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego, zarządzaniu tym ryzykiem, jego monitorowaniu i zgłaszaniu;

Klimatyczne stress-testy

Właściwe organy zapewniają, aby instytucje badały swoją odporność na długoterminowe negatywne skutki czynników z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego, zarówno w ramach scenariusza podstawowego, jak i scenariuszy niekorzystnych, w określonych ramach czasowych, począwszy od czynników związanych z klimatem.

Regulacje ogólne

które obejmą również sektor bankowy

CSRD - ESRS (E1)

ESRS E1-1 - Ujawnianie planów przejścia (transition plans) związanych z mitygacją zmian klimatu

ESRS E1-4 - Ujawnianie celów redukcji emisji GHG

Brak obowiązku posiadania tego typu celów / planów (jedynie ujawnienia)

CSDD (Dyrektywa o due dilligence, projekt)

Państwa członkowskie zapewniają, aby przedsiębiorstwa, powinny przyjąć plan, obejmujący działania wykonawcze oraz odnośne plany finansowe i inwestycyjne, służący zapewnieniu, by model biznesowy i strategia biznesowa przedsiębiorstwa były spójne z transformacją w stronę gospodarki zrównoważonej oraz z celem polegającym na ograniczeniu globalnego ocieplenia do 1,5°C zgodnie z porozumieniem paryskim oraz z celem osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r.

W tym planie należy przede wszystkim wskazać w jakim stopniu zmiana klimatu stanowi ryzyko dla działalności przedsiębiorstwa lub obszar, na który ma ona wpływ.

(art 15)

03

instrat

**Zrównoważona
bankowość w
praktyce**

Ujawnianie emisji portfelowych i planów ich redukcji

Zakres 1 - Emisje bezpośrednie

Emisje wygenerowane w wyniku spalania paliw kopalnych w działalności podmiotu

Zakres 2 - Emisje pośrednie

Emisje wynikające ze zużycia energii elektrycznej i ciepłej przez podmiot

Zakres 3 - Emisje w łańcuchu wartości

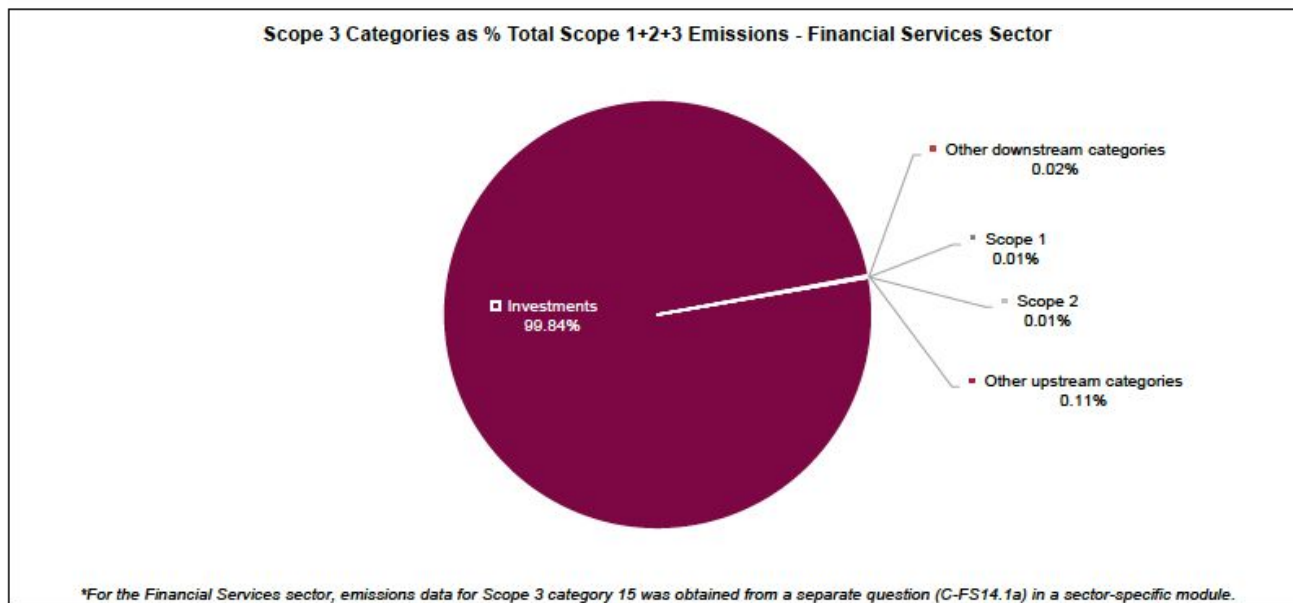
Upstream

1. Zakupione surowce i usługi
2. Dobra kapitałowe
3. Emisje związane z energią i paliwami nieujęte w zakresie 1 i 2
4. Transport i dystrybucja
5. Odpady powstałe w wyniku działalności
6. Podróże służbowe
7. Dojazdy pracowników
8. Wynajęte aktywa

Downstream

1. Transport i dystrybucja
2. Przetwarzanie sprzedanych produktów
3. Użytkowanie sprzedanych produktów
4. Postępowanie ze sprzedanymi produktami po zakończeniu ich użytkowania
5. Wynajęte aktywa
6. Franczyzy
7. Inwestycje

Ujawnianie emisji portfelowych i planów ich redukcji

Źródło: CDP CDP Technical Note: Relevance of Scope 3 Categories by Sector, 2022

Ujawnianie emisji portfelowych i planów ich redukcji

Dobrowolne działania z zakresu wyliczania emisji portfelowych

- Obliczanie emisji zgodnie ze standardem PCAF
- Raportowanie do CDP

Dobrowolne działania z zakresu redukcji emisji

- Przyjmowanie celów redukcji emisji
- Walidacja celów przez inicjatywę Science Based Targets
- Dołączanie do dobrowolnych stowarzyszeń branżowych jak Net Zero Banking Alliance czy UN Principles for Responsible Banking

BOŚ Bank

Bank ten zadeklarował osiągnięcie neutralności emisyjnej we wszystkich 3 zakresach emisji do roku 2030. BOŚ Bank jako pierwszy bank w Polsce dołączył w 2021 r. do inicjatywy Science Based Targets. Ponadto w przyjętej strategii klimatycznej bank zadeklarował obliczenie emisyjności portfela zgodnie z uznaną międzynarodowo metodologią Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) w 2023 r.

mBank

mBank zadeklarował osiągnięcie neutralności emisyjnej w zakresie 3 dopiero w 2050 r., ale podejmuje już działania zmierzające do dekarbonizacji portfela. Podobnie jak BOŚ Bank, mBank przystąpił do inicjatywy SBTi oraz do porozumienia PCAF.

Trzeba jednak podkreślić, że mBank, a tym bardziej BOŚ Bank, są bankami o relatywnie niewielkiej skali działalności. Podobne działania powinny podjąć również większe banki, a zwłaszcza te, w których głównym akcjonariuszem jest Skarb Państwa.

Instrat Droga do zera netto, marzec 2023

	2020	2030	2040	2050
Banki komercyjne Bank Ochrony Środowiska		Neutralność emisyjna w zakresie 1, 2 i 3 2030		
Banki komercyjne BNP Paribas		Redukcja emisji gazów cieplarnianych w zakresie 1, 2 i 3 o 55%, względem roku bazowego 2019 2025		
Banki komercyjne CitiBank Handlowy		Redukcja emisji gazów cieplarnianych w zakresie 1 i 2 o 50%, względem roku bazowego 2019 2024		
Giełdy i biura maklerskie GPW	Redukcja emisji gazów cieplarnianych w zakresie 1 i 2 o 50%, względem roku bazowego 2022 2025	Neutralność emisyjna w zakresie 1 i 2 2030		
Banki komercyjne ING		Neutralność emisyjna w zakresie 1 i 2 2030		
Banki komercyjne mBank	Neutralność emisyjna w zakresie 1 i 2 2030		Neutralność emisyjna w zakresie 1, 2 i 3 2050	

	2020	2030	2040	2050
Banki komercyjne Millennium Bank		Neutralność klimatyczna w zakresie 1 i 2 2027		Neutralność klimatyczna w zakresie 1, 2 i 3 2050
Banki komercyjne Pekao		Neutralność klimatyczna w zakresie 1 i 2 2030		
Banki komercyjne PKO BP		Redukcja emisji gazów cieplarnianych w zakresie 1 i 2 o 60%, względem roku bazowego 2019 2025		
Firmy ubezpieczeniowe PZU	Neutralność klimatyczna w zakresie 1 i 2 2024			Neutralność klimatyczna w zakresie 1, 2 i 3 2050
Banki komercyjne Santander				Neutralność emisyjna w zakresie 1, 2 i 3 2050

Instrat Droga do zera netto, marzec 2023

Ekologiczne produkty i usługi

Produkty skierowane do dużych firm

Zielone obligacje

Obligacje Sustainability-Linked /
ESG-linked

Finansowanie dużych inwestycji OZE w
formule project finance

Produkty skierowane do szerszego grona odbiorców

Zielona hipoteka

Kredyty termomodernizacyjne dla
budynków wielorodzinnych

Leasing lub pożyczka na finansowanie
urządzeń fotowoltaicznych dla
przedsiębiorstw

Ekopożyczka na zakup i instalację paneli
fotowoltaicznych dla osób fizycznych

Programy wsparcia technicznego

BOŚ Bank - Inicjatywa ELENA

Skierowany do MŚP i JST

Finansowanie 90% kosztów technicznej dokumentacji inwestycyjnej

Inwestycje związane z:

- poprawą efektywności energetycznej budynków
- budową i modernizacją sieci ciepłowniczych, stacji ładowania pojazdów elektrycznych zintegrowanych z budynkiem

Pokrywa koszty opracowania: audytu energetycznego ex ante, dokumentacji technicznej, analizy techniczno-ekonomicznej, studium wykonalności OZE, dokumentacji niezbędnej do uzyskania decyzji środowiskowej

BNP Paribas - Eko firma z zyskiem

“W ramach programu możemy zaoferować firmom usługę przygotowania dokumentacji audytów energetycznych, ekspertyz energetycznych oraz dodatkowej dokumentacji technicznej. Klient, zainteresowany taką usługą, będzie mógł uzyskać od naszego Banku dofinansowanie 90% kosztu brutto usługi w ramach inicjatywy ELENA programu unijnego HORYZONT 2020.”

Banki czy rynki?

Szerszy kontekst, w którym funkcjonują banki

Urynkowanie działalności bankowej w kontekście ESG

Problem poszukiwania tzw. premii za zieloność na rynku - *greenium*

Zielone listy zastawne i zielona sekurytyzacja?

←
oryginacja

→
refinansowanie

Kredytobiorca

Bank

Dalsi
inwestorzy

Alternatywy dla banków dla pozyskiwania finansowania ESG

- Rynek giełdowy
- Fundusze inwestycyjne
- Crowdfunding

Problem *brown-spinningu*

Alternatywne źródła finansowania brązowych aktywów

04

**Pytania do refleksji
i dyskusji**

Pytania do dyskusji

1. Jakie ograniczenia wiążą się z ujmowaniem kwestii ESG głównie jako ryzyk?
2. Jakie bodźce posiada bank do dekarbonizacji swojego portfela kredytowego?
3. Czy uwzględnianie kwestii ESG oraz klimatycznych, oznacza zawsze niższy zwrot z zainwestowanego kapitału i niższy zysk?
4. Czy banki powinny ograniczać dostęp do kapitału firmom, których działalność jest szkodliwa klimatycznie, czy też finansować transformację takich przedsiębiorstw?
5. Czy lepiej zwiększać koszt kapitału dla emitujących spółek (np. poprzez BPF), czy obniżyć go dla zielonych inwestycji (np. poprzez GSF)?
6. Jakie - i czy w ogóle - narzędzia posiada bank, żeby wpłynąć na to, jakiego rodzaju inwestycje i projekty chcą realizować jego kredytobiorcy?
7. Czy bank może realizować funkcję edukacyjną wobec swoich kredytobiorców z sektora MiŚP i detalicznych, w obszarze ESG i klimatycznych?
8. Czy korzystający z usług finansowych mogą zapewnić sobie, że ich oszczędności nie będą wspierały działalności, którą uważają za szkodliwą?
9. Czy inwestorzy są skłonni ograniczyć swój zysk, w zamian za zapewnienie, że dana inwestycja ma pozytywny wpływ środowiskowy?
10. Czy promowanie zielonych finansów może kłócić się z innymi celami regulacji finansowych takimi jak zapewnienie stabilności finansowej i ochrona inwestorów? Jak rozwiązać te konflikty?